

Коваленко Вікторія
викладач, спеціаліст вищої категорії
Чернівецький кооперативний фаховий коледж економіки і права
м. Чернівці, Україна
Victoria Kovalenko
teacher of the highest category
Chernivtsi Cooperative Professional College of Economics and Law
Chernivtsi, Ukraine

ІННОВАЦІЙНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ INNOVATIVE VECTOR OF DEVELOPMENT OF THE DOMESTIC ECONOMY OF UKRAINE

Інноваційний вектор розвитку вітчизняної економіки визначений у Законах України «Про інноваційну діяльність» [1] та «Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» [2]. Надзвичайно важливими для України є взаємодія зі світовою економічною спільнотою, побудова національної економіки через призму глобальних економічних вимірів. Україна має всі необхідні чинники та ресурси, щоб стати державою з високим показником конкурентоспроможності національної економіки та брати активну участь у процесах глобалізації. Конкурентна позиція України є нестійкою, що відображено у деяких світових рейтингах.

За даними Всесвітнього економічного форуму в Індексі глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI) Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) 2020 року Україна займає 85-те місце з 141 країни. За всі роки Україна, беручи участь у рейтингу, не піднімалася вище 68-го місця зі 125 країн. У рейтингу враховують 12 складників: якість інститутів, стан інфраструктури, рівень сучасних технологій, макроекономічну стабільність, здоров'я, навички, споживчий ринок, ринок праці, фінансову систему, розмір внутрішнього ринку, динаміку розвитку бізнесу та здатність до інновацій [3].

У звіті IMD «Рейтинг глобальної цифрової конкурентоспроможності 2020» (The IMD World Digital Competitiveness Ranking. 2020) Україна продовжує залишатись не тільки регіональним аутсайдером, а й входить до переліку 10-найгірших країн рейтингу (+2 позиції, 58 місце із 63 країн в рейтингу, що аналізувались, або 48,807 балів). Розрив між лідером та Україною складає більше балів, ніж країна набрала в цілому. За рівнем якості освіти, знань та навичок, рівня кваліфікації робочої сили, країна посіла 38 місце проти 40 місця роком раніше; розвитку цифрових технологій - 59 місце проти 61 місця в рейтингу 2019 року. За рівнем показників готовності до майбутнього використання цифрових технологій урядом, бізнесом та суспільства в цілому – 61 місце проти 62 місця роком раніше. [3]

До *слабких сторін* України відносять захист прав на інтелектуальну власність, насамперед, існування піратства, банківські і фінансові сервіси, високі інвестиційні ризики, а також рівень кібербезпеки. До *сильних сторін* країни віднесені можливості розпочати бізнес, швидкість Інтернет підключень, е-демократія, використання великих даних та якість навчання. [3], [5].

Згідно *оцінки розповсюдження цифрових технологій* в сучасному цифровому світі (мережева готовність) аутсайдером Європейського регіону продовжує залишатись Україна (+3 позиції, 64 місце із 134 країн, що аналізувались, або 49,43 бали, тоді як середня кількість балів по Європейському регіону – 64,21 балів). Якщо регіон переважно складають країни з високим та вище середнього рівнем доходу, то Україна віднесена до країн з низьким рівнем доходів. При цьому, серед країн з низьким рівнем доходів Україна посіла 2 позицію після В'єтнаму. По чотирьох основних групах, за якими проводився аналіз країн, Україна посіла:

62 місце або 41,51 бали - в групі «Технології» (середньоєвропейський показник – 59,93 балів), 65 місце або 48,87 балів – в групі «Люди» (середньоєвропейський показник – 59,89 балів), 58 місце або 58,19 балів – в групі «Управління» (середньоєвропейський показник – 72,98 балів) та 79 місце або 49,16 балів – в групі «Вплив» (середньоєвропейський показник – 64,04 балів). За рівнем досягнення цілей сталого розвитку ООН Україна посіла 91 місце. [3]

До слабких сторін України відносять: якість законодавства (87 місце або 46,57 балів), в тому числі з регулювання діяльності ІКТ (75 місце або 41,66 балів), покриття мобільним зв'язком 4G (129 місце або 3 бали) та кількість абонентів мобільного широкосмугового доступу (102 місце або 17,56 балів), доступність до чистої енергії (128 місце або 23,7 балів), вартість мобільних телефонів (113 місце або 21,72 балів), низький рівень добробуту та можливості вільно обирати шлях реалізації (109 та 105 місце відповідно або 57,88 балів), потенційна тривалість здорового життя (86 місце або 58,97 балів), а також низька можливість використання цифрових платформ в сільській місцевості (93 місце або 53,97 балів).

До сильних сторін країни віднесені рівень грамотності дорослого населення та законодавство в сфері електронної комерції (1 місце або 100 балів), а також кількість абонентів із швидкістю фіксованих Інтернет-підключень 10 Мбіт/с (16 місце або 95,72 балів), міжнародна пропускна здатність Інтернету на одного користувача (50 місце або 70,28 балів), можливість адаптації правової бази до нових технологій (43 місце або 50,29 балів), цінова доступність послуг [3], [5].

Світовий банк опублікував черговий (сімнадцятий) рейтинг 2020 легкості ведення бізнесу (Doing Business) (рис.1), [5]. У рейтингу 2020 року Україна посіла на 64-е місце із 190. В Мінекономіки, посилаючись на проведений ними аналіз, запевняють, що в рейтингу - 2021 Україна має істотно поліпшити всі показники, на підставі яких розраховується загальний індекс. Незважаючи на вплив і наслідки COVID-19, в Україні удосконалювали законодавство, яке робило інвестиційну діяльність легшою, захищенішою і привабливішою. Більше 30 законодавчих змін, які були впроваджені в Україні це: захист міноритарних інвесторів (прогноз за цим показником - на 50 рядків вище, ніж в попередньому рейтингу), реєстрація власності (на 15 рядків вище) і врегулювання банкрутств (на 60 рядків вище).

Крім того, відбулось скасування пайового внеску при будівництві промислових об'єктів; здешевшення підключення до електричних мереж в середньому на 18,9% по всій країні; проведена низка дерегуляційних змін в адмініструванні податків (уряд націлився потрапити в топ-30 за цим показником в найближчі роки); скорочено час торгових операцій як для експортерів, так і для імпортерів. [6]

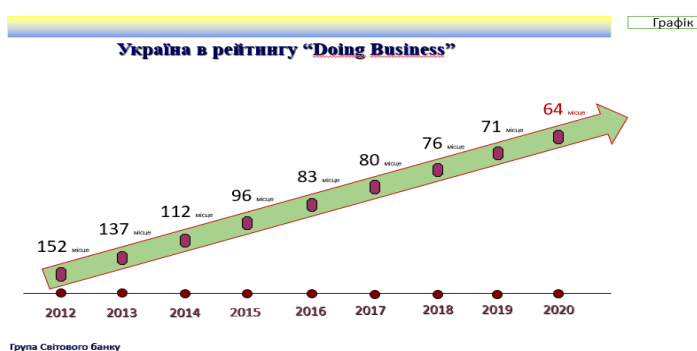

Рис.1. Україна у рейтингу легкості ведення бізнесу (Doing Business)

Згідно Світового інноваційного розвитку та конкурентоспроможності талантів відповідно до підсумків дослідження 2020 року Україна у рейтингу інновацій піднялась на 2 позиції та посіла 45 місце, випередивши Російську Федерацію (47 місце), Молдову (59 місце), Вірменію (61 місце), Грузію (63 місце), Білорусь (64 місце), Казахстан (77 місце), Азейбарджан (82 місце), Узбекистан (93 місце), Киргистан (94 місце) та Таджикистан (109 місце). Натомість, такі сусідні країни, як Угорщина (35 місце) та Польща (38 місце) демонструють кращі показники в рейтингу інноваційного розвитку, а ніж Україна.

Сильні сторони України пов'язані з рівнем освіти (23 місце), знаннями та технологіями (25 місце), кваліфікації (якістю) людського капіталу (39 місце), творчих винаходів (44 місце). Натомість, стримуючими факторами розвитку інновацій в Україні залишаються інституційна спроможність (93 місце), серед яких недосконалі державні інститути та низька ефективність уряду (93 місце) і, насамперед, політична та поточна ситуація в країні (123 місце), нерозвинена та застара інфраструктура (94 місце), в тому числі телекомунікаційна інфраструктура (82 місце).

Відповідно до *індексу інноваційного розвитку*, представленого агентством Bloomberg у 2020 році, Україна посіла 56 місце серед 60 досліджуваних держав (48,24 бали). Таке падіння зумовлено послабленням позиції України за 6-ма із семи складових даного індексу (табл. 1).

Таблиця 1

Місце України за складовими Інноваційного індексу Bloomberg у 2018-2020 рр.

	Загальний індекс	Загальний індекс Інтенсивність досліджень і розробок (витрати на НДДКР по відношенню до ВВП)	Продуктивність	Проникнення високих технологій (частка інноваційних компаній в загальній кількості підприємств)	Концентрація дослідників (число науковців на 1 млн жителів)	Виробництво з доданою вартістю (додана вартість виробництва по відношенню до ВВП)	Ефективність вищої освіти (частка випускників ЗВО в загальній кількості випускників освітніх установ)	Патентна активність
Україна 2018	46	47	50	32	46	48	21	27
Україна 2019	53	54	60	37	46	58	28	35
Україна 2020	56	57	57	57	35	48	49	36

Висновки. Розпочаті структурні реформи, які протягом семи останніх років проводились в країні, не сприяли посиленню міжнародної конкурентоспроможності України. За підсумками різних рейтингів глобальної конкурентоспроможності, розвитку цифрової інфраструктури та використання її державними установами, бізнесом, населенням, рівнем доступу до Інтернету та забезпечення свободи його використання, а також розвитку інновацій та електронного урядування і е-торгівлі, Україна незмінно оцінювалась найгірше серед усіх країн Європейського регіону, і наразі залишається найменш конкурентоспроможною серед них. Це обумовлено низкою причин, проте основною є те, що позитивні зміни, які відбувались в країні, проходять значно повільніше і абсолютно безсистемно, у порівнянні із іншими країнами. До того ж, географічно Україна розташована в регіоні, де знаходяться країни з високим та вище середнього рівнем доходу, тривалою найвищою конкурентоспроможністю у світі, серед них - Скандинавські країни, які визнані найбільш підготовленими для переходу до нової більш продуктивної, стійкої та інклюзивної економічної системи. [3], [4], [5].

Перелік використаних джерел:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України. — 2002. Документ 40-IV, чинний, поточна редакція — від 05.12.2012, підстава - 5460-VI
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» Документ 526-2019-р, чинний, поточна редакція — від 10.07.2019.
3. Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України. Департамент розвитку електронних комунікацій.// Конкурентоспроможність України 2020-2021. Інформаційний огляд та ситуаційний аналіз//Київ – 2021.
4. Дернова І.А., Боровик Т.М., Кравченко Л.В. Глобальний вимір конкурентоспроможності України. Світове господарство і міжнародні економічні відносини, 2020. №42. С. 29-34.
5. Джерело: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9cd60d26-fa44->
6. Джерело: <https://news.finance.ua/ua/news/-/474697/plyus-10-20-pozytsij-minekonomiky-sprognozuvalomistse-ukrayiny-v-rejtyngu-doing-business-2021>.